

grenseløshet, psykologisk undergang og forsøk på å mestre slike opplevelser, er temaer som alltid vil være aktuelle.

I denne artikkelen har jeg gitt eksempler på at Hofmo kan leses ut fra et ønske om å finne autentiske uttrykk for hvordan det kan oppleves å være i psykosens prodromalfase. Her finnes dikt som hører hjemme i enhver undervisning om prodromalfasen. Dette må imidlertid ikke forstås som at hennes dikt ikke kan tolkes på helt andre måter og fra andre perspektiver (1, 10). Og heller ikke som at diktene er symptomer på hennes psykiatriske lidelse. Tvert imot er det heller slik at hun på tross av denne lidelsen klarte å realisere sitt prosjekt fra barndommen: å bli og forbli dikter. Mange av diktene i de første tre samlingene kan i ett perspektiv sees på som uttrykk for en kamp for å mestre de indre forandringer som skjer, og for å overleve psykologisk. Vi kan derfor likevel ikke utelukke at psyko-seprodromet kan ha virket ytterligere forløsende på hennes dikteriske potensial. For den som skal utvikle en profesjonell evne til å ta imot andres smertefulle oppløsning, desperasjon og fortvilelse, kan møtet med Gunvor Hofmos verden kanskje også være en forløsende begynnelse?

Litteratur

1. Vold JE. Mørkets sangerske: en bok om Gunvor Hofmo. Oslo: Gyldendal, 2000.
2. Hofmo G. Etterlatte dikt. Oslo: Gyldendal, 1997.
3. Høyersten JG. De uærlige, de uvitende og de gale kunstnere – psykopatografien og andre veier til kunstnerens sjel. Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 1173–8.
4. Larsen TK. Tidlig påvisning av schizofreni – er primærprofylakse mulig? Tidsskr Nor Lægeforen 2002; 122: 2015–8.
5. Hofmo G. Samlede dikt. Oslo: Gyldendal, 1996.
6. Møller P, Husby R. The initial prodrome in schizophrenia: searching for naturalistic core dimensions of experience and behavior. Schizophr Bull 2000; 26: 217–32.
7. Klosterkötter J. The meaning of basic symptoms for the development of schizophrenic psychosis. Neurology, Psychiatry and Brain Research 1992; 1: 30–41.
8. Gross G, Huber G. Prodromes and primary prevention of schizophrenic psychoses. Neurology, Psychiatry and Brain Research 1998; 6: 51–8.
9. Jones P, Rodgers B, Murray R, Marmot M. Child development risk-factors for adult schizophrenia in the British 1946 birth cohort. Lancet 1994; 344: 1398–402.
10. Karlsen O, red. En vei som skumrer mine bilder frem: om Gunvor Hofmos forfatterskap. Oslo: Unipub, 2002.

Blåveis – en «medisinsk» plante

Kjell Andreas Nøkleby

Hamang Terrasse 41
1336 Sandvika

Blåveis, *Hepatica nobilis* (tidligere *Anemone hepatica*), er en av de tidligste vårplantene. Den trives best på kalkrik jord og er stort sett begrenset til Østlandet og Trøndelag. De vintergrønne bladene visner etter blomstring, og det vokser frem nye. Fargestoffene i blåveis er såkalte anthocyaner. Med varierende surhetsgrad i jordsmonnet kan fargen gå fra basisk blå til rød eller fiolett (1) (jf. lakmuspapir). Planten er giftig og har irriterende effekt på hud og slimhinner (2).

Fra de eldste tider har menneskene trodd på en sammenheng mellom plantenes form, lukt og smak og deres medisinske virkning. Gud hadde satt sitt merke, sin signatur, på alt i naturen slik at man kunne finne ut hvordan det kunne brukes som medisin. Dette kalles signaturlæren (3, 4). Signaturlæren fikk en fanatisk disippel i Paracelsus (1493–1541) og hans tilhengere. Hans opprinnelige navn var Theophrastus Bombastus von Hohenheim. Han har hatt stor betydning for medisinenes utvikling. Paracelsus' tallrike skrifter er en blanding av nøktern beskrivelse og mystisisme.

Slektsnavnet *Hepatica* hentyder til leveren, hepar. Blåveisblad minner litt om formen til menneskets lever, og dette ble tatt som tegn på at planten kunne brukes mot leversykdommer (2, 1). Det tyske navn er Leberblümchen. Den ble brukt i århundrer uten den ringeste virkning på leversykdom (2).

Uttrekk av planten har vært brukt i brennevin og mot øye- og hals sykdommer. Knuste blåveisblad ble brukt mot eksem og solbrenthet. Blåveis ble også brukt som urindrivende middel og mot nyrestein og gallelidelser (1). Hvis man spiste den første blåveisblomsten man fant, så skulle man ikke bli bitt av orm (5). Man kunne også spise en eller tre blåveis og ønske seg noe. Men dette måtte holdes hemmelig om ønsket skulle oppfylles (5).

Litteratur

1. Ryvarden L, red. Norges Planter. Bd 1. Oslo: Cappelen, 1993.
2. Fægri K. Norges Planter. Bd 1. Oslo: Cappelen, 1958.
3. Høeg OA, red. Våre medisinske planter. Oslo: Det Beste, 1984.
4. Næss K. Legemidlenes historie. Oslo: Forlaget Sykepleien, 1994.
5. Høeg OA. Planter og tradisjon. Oslo: Universitetsforlaget, 1975.

Foto K.A. Nøkleby